

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA NNE

015/2

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU 2

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2010

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C na D zenye jumla ya maswali kumi na mbili.
2. Jibu maswali manne, swali moja kutoka kila sehemu
3. Kila swali lina alama 25.

maktaba.tetea.org

1. Andika tafsiri ya Surati-Fyl kisha ainisha mafunzo ya sura hii kwa muhtasari.

Tafsiri ya Surati-Fyl ni kama ifuatavyo:

1. Je, hukuona jinsi Mola wako Mlezi alivyowatendea watu wa tembo?
2. Je, hakuufanya mpango wao kupotea?
3. Na akatuma dhidi yao ndege makundi kwa makundi,
4. Wakawarushia juu yao mawe ya udongo wa moto.
5. Wakawafanya kama majani yaliyoliwa.

Mafunzo ya Surati-Fyl ni:

- i. Ulinzi wa Mwenyezi Mungu kwa nyumba yake. Mwenyezi Mungu aliwalinda watu wa Makkah dhidi ya majeshi ya Abraha waliokuja kubomoa Al-Kaaba, akionyesha uwezo wake wa pekee.
- ii. Maangamizi ya watu dhalimu. Mwenyezi Mungu anawaangamiza wale wanaopanga hila mbaya dhidi ya haki na ukweli.
- iii. Onyo kwa wenye kiburi. Wale wanaotegemea nguvu zao za kijeshi au mali bila kumtegemea Mwenyezi Mungu huishia kupotea.
- iv. Ushahidi wa uwepo wa Mwenyezi Mungu. Tukio hili ni ushahidi wa moja kwa moja wa uwepo na uwezo wa Mwenyezi Mungu, ambao unapaswa kuwafundisha wanadamu kumtegemea.
- v. Mwenyezi Mungu ndiye mlinzi wa haki. Hili linatoa somo kwamba haki inalindwa na Mwenyezi Mungu hata kama dhuluma inaonekana kushinda kwa muda mfupi.

2. "Tuongoze njia iliyonyooka." (1:6) Kwa nini mwanadamu anahitaji mwongozo kutoka kwa Allah (s.w.)?

Mwanadamu anahitaji mwongozo kutoka kwa Allah (s.w.) kwa sababu zifuatazo:

- i. Maisha yana changamoto na majaribu. Bila mwongozo wa Mwenyezi Mungu, mwanadamu anaweza kupotea katika njia za batili. Mwongozo wa Allah unampa msingi wa kufanya maamuzi sahihi.
- ii. Kutambua lengo la maisha. Mwongozo wa Mwenyezi Mungu unampa mwanadamu ufahamu wa kuwa maisha haya ni ya muda na maandalizi ya maisha ya milele.
- iii. Kufanikisha uadilifu wa kijamii. Mafundisho ya Mwenyezi Mungu hutoa maadili na sheria zinazosaidia kuimarisha haki na usawa katika jamii.
- iv. Kumuelekeza katika ibada. Mwanadamu hawezi kumtumikia Mwenyezi Mungu ipasavyo bila mwongozo wa wahyi, kwani yeye hana ujuzi wa mambo ya kiroho bila msaada wa kiungu.

v. Kumwongoza mbali na hila za shetani. Mwongozo wa Mwenyezi Mungu humwezesha mwanadamu kujiepusha na vishawishi vya dhambi na kumtumikia Muumba wake kwa dhati.

3. "Au ndio wanasema (hivi) kuwa hii (Qur'an) ameitungia (yeye mwenyewe Muhammad)? Bali wao hawaamini lolote" (52:33). Kwa kutumia Qur'an yenyewe wathibitishie walimwengu kuwa Qur'an si kazi ya Muhammad (s.a.w).

i. Ushahidi wa lugha ya Qur'an. Qur'an inasifika kwa lugha yake ya hali ya juu, isiyoweza kuigwa hata na wanazuoni wa Kiarabu wa wakati huo. Hili linaonyesha kwamba si kazi ya binadamu, bali ni wahyi wa Mwenyezi Mungu.

ii. Utimilifu wa mambo ya ghaibu. Qur'an inatoa maelezo ya mambo yaliyofichika, kama ushindi wa Warumi, ambayo yalithibitika baadaye. Hii ni dalili ya chanzo cha kiungu.

iii. Changamoto kwa wanadamu na majini. Qur'an inawaalika wanadamu na majini kuleta sura kama yake ikiwa wanadhani ni ya kibinadamu (2:23). Kutoweza kwao kufanya hivyo kunathibitisha chanzo chake cha kiungu.

iv. Kutokuwepo kwa migongano ndani ya Qur'an. Qur'an inasisitiza kuwa haina migongano wala dosari yoyote, jambo ambalo haliwezekani katika kazi ya binadamu.

v. Ushahidi wa kihistoria. Historia inathibitisha kuwa Mtume Muhammad (s.a.w) hakuwa msomi wala hakujifunza kutoka kwa mtu yeyote. Uwezo wake wa kuwasilisha Qur'an kwa kina kama hicho ni ushahidi wa chanzo cha kiungu.

4. Toa hoja nne (4) za msingi kuonesha tofauti iliyopo baina ya Qur'an na vitabu vingine vya Mwenyezi Mungu.

i. Ulinzi wa Qur'an. Qur'an imehifadhiwa bila mabadiliko tangu ilipoteremshwa, jambo ambalo halijawahi kutokea kwa vitabu vingine vya kiungu kama Taurati na Injili.

ii. Umuhimu wa kimataifa. Qur'an ni mwongozo wa walimwengu wote na wa milele, ilhali vitabu vingine vilitumwa kwa jamii maalum au nyakati maalum.

iii. Ukamilifu wa mafundisho. Qur'an inatoa mwongozo wa kina kwa maisha yote ya binadamu, ikijumuisha masuala ya kiroho, kijamii, na kisayansi, ambayo hayaonekani kwa undani katika vitabu vingine.

iv. Lugha ya kipekee. Qur'an inajulikana kwa lugha yake ya Kiarabu ya hali ya juu, inayotambulika kwa ubora wa kisanaa na kiroho, tofauti na vitabu vingine vilivyo na mabadiliko ya tafsiri au maudhui.

5. Kwa kutumia mtazamo wa Qur'an, onesha kuwa hakuna mtu asiye na dini.

i. Mwanadamu ana hisia ya kiroho. Qur'an inasema kwamba kila nafsi inatambua uwepo wa Muumba wake, hata ikiwa mtu anajitambulisha kama asiyeamini.

ii. Maumbile ya kiasili ya kumtegemea Mungu. Qur'an inabainisha kuwa mwanadamu amezaliwa na maumbile ya kumtegemea Mwenyezi Mungu (30:30), jambo ambalo linaonyesha kila mtu ana dini.

iii. Wakati wa shida, watu humgeukia Mungu. Qur'an inataja kwamba hata wale wanaokanusha Mungu mara nyingi humwomba msaada katika hali ya dharura (10:22).

iv. Uwepo wa maadili. Hata watu wanaodai kutokuwa na dini wanafuata maadili fulani ambayo yanaonyesha hisia za kiroho na mwongozo wa maisha, unaotokana na dini.

6. Je! Haikuwabainikia tu kuwa karne ngapi tuliziangamiza kabla yao? Na hawa (makafiri wa sasa) wanatembea katika maskani yao, (hawaoni alama za kuangamizwa kwao?). Bila shaka katika hayo zimo Ishara kwa wenye akili (20:128). Eleza mambo yanayojitokeza katika jamii ya Mtume Nuhu (a.s) yanayoonyesha kuwepo kwa Allah (s.w).

i. Onyo kupitia Mitume. Mwenyezi Mungu alimtuma Nabii Nuhu (a.s) kuwaonya watu wake kuhusu matendo yao mabaya, akionyesha huruma yake kwa binadamu.

ii. Adhabu ya mafuriko. Mafuriko makubwa yaliyoangamiza jamii ya Nuhu yalikuwa dalili wazi ya nguvu ya Mwenyezi Mungu na adhabu kwa wale wanaopinga wahyi wake.

iii. Ushahidi wa uumbaji. Nabii Nuhu alitumia ishara za maumbile, kama mbingu, ardhi, na maji, kuwaelekeza watu wake kutambua uweza wa Mwenyezi Mungu.

iv. Ukombozi wa waumini. Mwenyezi Mungu alimuokoa Nuhu na wafuasi wake kwenye safina, akionyesha rehema zake kwa wale wanaomwamini.

v. Kupotea kwa waasi. Kuangamizwa kwa wale waliomkataa Nabii Nuhu ni ishara ya wazi ya haki ya Mwenyezi Mungu na ushahidi wa uwepo wake.

7. Bainisha viwango mbalimbali vya mali zinazojuzi kutolewa zakat kisha bainisha makundi ya watu wanaostahiki kupewa zakat.

Viwango mbalimbali vya mali zinazojuzi kutolewa zakat:

i. Dhahabu na fedha: Zakat hutolewa kwa kiwango cha 2.5% ya dhahabu au fedha inayomilikiwa, mradi kiwango chake kimefikia nisab (kwa mfano, 85 gramu za dhahabu au 595 gramu za fedha).

ii. Biashara: Mali ya biashara inayomilikiwa kwa mwaka mzima hutakiwa kutolewa zakat kwa 2.5% baada ya kukadiria thamani yake.

iii. Mazao ya kilimo: Mazao ya kilimo hutozwa zakat kwa kiwango cha 5% au 10% kulingana na kama kilimo hicho kilitumia maji ya mvua au maji ya gharama.

iv. Mifugo: Mifugo kama ngamia, ng'ombe, na kondoo inayoendelea kufugwa kwa mwaka mmoja hutozwa zakat kulingana na idadi yake.

v. Mali nyinginezo: Pato kutoka kwa madini, biashara za kiuchumi, au mali zinazochimbwa chini ya ardhi pia zina kiwango maalum cha zakat kulingana na hali yake.

Makundi ya watu wanaostahiki kupewa zakat:

i. Masikini: Wale wasiokuwa na uwezo wa kukidhi mahitaji yao ya msingi.

ii. Mafakiri: Wale walio na kipato cha chini sana, lakini kinachoweza kuwasaidia kwa kiasi kidogo.

iii. Wanaokusanya zakat: Wale wanaohusika na ukusanyaji na usambazaji wa zakat.

iv. Wanaohitaji kubadilisha imani: Wale wanaotegemewa kuingia Uislamu au wenye nia ya kubadilika.

v. Waliodaiwa: Wale ambao wana madeni ambayo hawawezi kuyamaliza.

vi. Walioko njiani kwa ajili ya Mwenyezi Mungu: Mfano ni wale wanaohitaji msaada wa kusafiri kwa ibada au kazi ya dini.

vii. Wanaopigania njia ya Mwenyezi Mungu: Wanaojitolea kupigania haki na dini.

viii. Wasafiri waliokwama: Wale ambao wameshindwa kuendelea na safari yao kwa sababu ya changamoto za kifedha.

8. Toa maelezo mafupi juu ya maneno yafuatayo:

(a) Ihram: Hali ya kiroho na kimwili ambayo muumini hujiweka kabla ya kuanza ibada ya Hija au Umra. Inahusisha kuvaa mavazi maalum (vazi jeupe kwa wanaume na mavazi ya kawaida kwa wanawake) na kujiweka mbali na mambo yanayopinga ibada.

(b) Talbiya: Dua maalum inayosomwa wakati wa Hija au Umra, ikisisitiza kumtukuza Mwenyezi Mungu na kueleza kuwa muumini anakuja kumtumikia Yeye kwa utiifu wa dhati. Dua hii ni: "Labbayk Allahumma Labbayk."

(c) Tawaf: Kitendo cha kuzunguka Al-Kaaba mara saba kwa unyenyekevu kama sehemu ya ibada ya Hija au Umra. Hii ni alama ya kumtii Mwenyezi Mungu na ni sehemu muhimu ya ibada.

(d) Sa'i: Kitendo cha kwenda na kurudi kati ya vilima vya Safa na Marwa mara saba, kikisimulia kumbukumbu ya Hajar alivyokuwa akitafuta maji kwa mwanawe Ismail. Ni sehemu ya ibada ya Hija na Umra.

(e) Siku za Tashriq: Hizi ni siku tatu baada ya Eid-ul-Adha (11, 12, na 13 ya mwezi wa Dhul-Hijjah) zinazohusishwa na kutekeleza ibada za Hija, kama kumwaga mawe kwenye nguzo na kula na kunywa kwa ajili ya kumtukuza Mwenyezi Mungu.

9. Mtume (s.a.w) amesema: “Ndoa ni Sunnah yangu na yeyote anayekataa Sunnah yangu si pamoja nami.” (Bukhari) Unafikiri ni kwanini Mtume (s.a.w) amesisitiza sana kuoa?

Mtume (s.a.w) amesisitiza ndoa kwa sababu zifuatazo:

i. Kudumisha maadili ya kijamii: Ndoa husaidia kujenga jamii yenye maadili mema kwa kuzuia uzinifu na maovu mengine ya kijamii.

ii. Kuwajibika kwa familia: Ndoa hutoa mfumo wa uwajibikaji wa kijamii ambapo mume na mke wanashirikiana kulea familia kwa maadili ya kidini.

iii. Kutimiza mahitaji ya kiasili: Mtume (s.a.w) alihimiza ndoa ili kusaidia wanadamu kutimiza mahitaji yao ya kijinsia kwa njia halali na ya heshima.

iv. Kuzalisha kizazi kipya cha Waislamu: Kupitia ndoa, familia zinaweza kuendelea na kizazi cha waumini ambacho kinajenga na kuimarisha jamii ya Kiislamu.

v. Kupata amani na utulivu: Qur'an (30:21) inasisitiza kwamba ndoa inaleta amani na upendo kati ya wanandoa, jambo ambalo ni muhimu kwa maisha bora ya kiroho na kijamii.

10. Eleza mambo matano (5) ya awali aliyoyafanya Mtume (s.a.w) katika kuanzisha Dola ya Kiislamu Madinah.

Mtume Muhammad (s.a.w) alipohamia Madinah, alichukua hatua muhimu za awali kuimarisha Dola ya Kiislamu. Hatua hizo ni kama ifuatavyo:

i. Kujenga msikiti wa kwanza – Msikiti wa Nabii: Mtume aliujenga msikiti huu kama kitovu cha ibada, elimu, na mikutano ya kijamii. Msikiti huu ulikuwa msingi wa mshikamano wa kijamii na kiroho miongoni mwa Waislamu wa Madinah.

ii. Kuunganisha Ansar na Muhajirina: Mtume aliwaunganisha Waislamu wa Madinah (Ansar) na wale waliotoka Makkah (Muhajirina) kupitia agano la kindugu. Hii ilisaidia kuimarisha mshikamano na kupunguza tofauti za kikabila.

iii. Kufanya mkataba wa kijamii: Mtume alisaini mkataba kati ya Waislamu na makundi mengine, yakiwemo Mayahudi wa Madinah. Mkataba huu ulianzisha kanuni za haki na ushirikiano kwa jamii zote ndani ya Madinah.

iv. Kuanzisha sheria na nidhamu: Mtume aliweka sheria za Kiislamu zinazodhibiti maisha ya kijamii, kiuchumi, na kidini. Hili lilihakikisha haki na usawa katika jamii.

v. Kuweka mfumo wa ulinzi: Mtume alianzisha vikosi vya ulinzi ili kuhakikisha usalama wa Waislamu na kupambana na maadui waliokuwa wanahatarisha amani ya Madinah.

11. Ukizingatia mafunisho yatokanayo na kazi ya Mtume (s.a.w) ya miaka kumi na tatu (13) katika mazingira ya Makkah, toa darasa la namna ya kuihuisha Uislamu katika jamii yako.

Kazi ya Mtume Muhammad (s.a.w) ya miaka 13 Makkah inatoa mafunzo muhimu kuhusu namna ya kuihuisha Uislamu katika jamii. Mafunzo hayo ni:

i. Subira na uvumilivu: Mtume alikabiliana na upinzani mkubwa kwa subira na uvumilivu. Katika jamii yetu, tunapaswa kuvumilia changamoto tunapotaribu kueneza Uislamu.

ii. Kuhimiza elimu: Mtume alitilia mkazo elimu kama msingi wa mafanikio. Tunapaswa kuhimiza elimu ya Kiislamu na kijamii ili kuboresha jamii yetu.

iii. Kujenga mshikamano: Mtume alijenga mshikamano miongoni mwa Waislamu na hata kwa wasiokuwa Waislamu. Tunapaswa kushirikiana kwa upendo na mshikamano wa kijamii bila ubaguzi.

iv. Kufanya daawa kwa upole: Mtume alitoa daawa kwa hekima na upole. Vivyo hivyo, tunapaswa kutumia njia za upole na maelewano katika kueneza mafundisho ya Uislamu.

v. Kutoa mfano bora: Mtume alijulikana kwa tabia njema kama ukweli na uaminifu. Tunapaswa kuwa mfano bora katika jamii yetu kwa vitendo vyetu vinavyoakisi maadili ya Kiislamu.

12. Eleza mafunzo matano (5) tunayoyapata kutokana na historia ya Nabii Musa (a.s).

i. Subira katika changamoto: Nabii Musa alikabiliana na changamoto nyingi, ikiwa ni pamoja na upinzani wa Firauni na watu wake, lakini alibaki na subira. Hii inatufundisha kuwa wavumilivu katika changamoto za maisha.

ii. Kumuamini Mwenyezi Mungu: Nabii Musa alimtegemea Mwenyezi Mungu katika kila hali, akionesha kuwa imani kamili ni msingi wa mafanikio. Hili linatufundisha kumtegemea Mwenyezi Mungu katika changamoto zetu.

iii. Ushirikiano wa kindugu: Musa alipata msaada kutoka kwa ndugu yake Harun (a.s), jambo linalofundisha umuhimu wa kushirikiana na watu wa karibu katika kutimiza malengo ya kijamii na kidini.

iv. Hukumu ya Mwenyezi Mungu kwa dhalimu: Firauni alipata adhabu kwa ukatili wake, jambo linaloonyesha kuwa Mwenyezi Mungu huwatetea wanyonge na kuwaadhibu madhalimu.

v. Kuhifadhi amani ya kijamii: Nabii Musa alisisitiza umuhimu wa kuwaunganisha watu wake ili kuimarisha mshikamano wa kijamii. Tunapaswa kushirikiana kuleta amani na maendeleo katika jamii yetu.